

Handleiding

Voor professionals

COMPARe

Ouder- en leerkrachtvragenlijst over communicatieve participatie van kinderen met TOS

Versie augustus 2025

COMPARe

Ouder- en leerkrachtvragenlijst

Projectgroep COMPARE (2023-2025)

Rosanne Abrahamse

Dinte Vlieger

Ingrid Singer

Annette Scheper

Iris Duinmeijer

Ellen Gerrits

Colofon

Handleiding voor de COMPARE vragenlijsten

Ontwikkeld door Koninklijke Auris Groep, Koninklijke Kentalis, NSDSK en Hogeschool Utrecht

© 2025, Projectgroep COMPARE, Rotterdam

Deze handleiding is auteursrechtelijk beschermd. Het gebruik van de handleiding voor professionele doeleinden – zoals afname bij cliënten of leerlingen – is toegestaan, mits de inhoud ongewijzigd blijft. Bij publicatie, beschrijving of verwerking van (delen van) de handleiding in rapporten, artikelen, presentaties of andere documenten is bronvermelding verplicht. Verveelvoudiging, bewerking, of verspreiding voor commerciële doeleinden is niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de projectgroep. Wijzigingen aan de inhoud zijn niet toegestaan.

Bronvermelding: Abrahamse, R., Vlieger, D., Singer, I., Scheper, A., Duinmeijer, I., & Gerrits, E. (2025).

Handleiding: COMPARE vragenlijsten over communicatieve participatie van kinderen met TOS 6-12 jaar.

www.comparetos.nl

Dit project wordt mogelijk gemaakt door subsidie van ZonMw: subsidienummer 637003002.

Inhoudsopgave

1. COMPARE: een ouder- en leerkrachtvragenlijst voor communicatieve participatie	4
1.1 Achtergrond.....	4
1.2 Doel & doelgroep	4
1.3 Versies	5
1.4 Specificaties.....	5
2. Inzet van COMPARE.....	6
2.1 Invullen op papier vs. online.....	6
2.2 Adviezen voor inzet.....	7
3. Scoring en interpretatie van COMPARE	7
3.1 Scoring en interpretatie	7
3.3 Bespreken van de uitkomsten	8
3.4 Validatie van COMPARE	9
4. Referenties.....	9

1. COMPARE: een ouder- en leerkrachtvragenlijst voor communicatieve participatie

1.1 Achtergrond

Wat is COMPARE

COMPARE is een vragenlijst ontwikkeld voor het meten van communicatieve participatie bij kinderen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS) in de leeftijd 6 tot 12 jaar. COMPARE bestaat uit een versie die kan worden ingevuld door ouders (COMPARE-ouder) en één die kan worden ingevuld door leerkrachten (COMPARE-leerkracht). Het doel en de wijze van afname van beide vragenlijsten is gelijk. COMPARE-ouder en COMPARE-leerkracht kunnen worden ingezet door professionals die werken in zorg en onderwijs voor kinderen met TOS om zicht te krijgen op de communicatieve participatie van een cliënt of leerling. De vragenlijst brengt in kaart in welke situaties kinderen met TOS goed mee kunnen doen en in welke situaties het kind nog hulp nodig heeft. COMPARE-ouder focust zich op de communicatieve participatie binnen het gezin en de directe omgeving, terwijl COMPARE-leerkracht zich richt op situaties binnen de onderwijssetting. Met de uitkomsten kunnen professionals behandeldoelen of handelingsadviezen opstellen.

Communicatieve participatie

Kinderen met TOS hebben moeite met het produceren en/of begrijpen van taal. Dit heeft niet alleen gevolgen voor hun taalontwikkeling, maar heeft ook effect op de mate waarin het kind mee kan doen in sociale situaties in zijn of haar omgeving. Een kind kan zich bijvoorbeeld minder goed uitdrukken waardoor er misverstanden ontstaan met vriendjes tijdens een speelafpraakje. Of een kind raakt achter in de les omdat hij of zij de uitleg van de leerkracht niet begrijpt. Het kunnen deelnemen aan situaties waarin kennis, informatie, ideeën of gevoelens worden uitgewisseld heet ook wel *communicatieve participatie* (Eadie et al., 2006). Dit begrip brengt twee zaken samen: communicatie (het uitwisselen van ideeën, kennis of gevoelens) en participatie (het daadwerkelijk deelnemen aan sociale en maatschappelijke situaties) (Alons et al., 2024; Alons e.a., 2025a, 2025b).

Ontwikkeling van COMPARE

Voor de ontwikkeling zijn ouders en leerkrachten van kinderen met TOS geïnterviewd. Ze werden in een eerste fase van het project gevraagd om situaties aan te dragen waarin hun kind of leerling moeite had met communiceren. In een latere fase werden ze gevraagd om aan te geven of de ontwikkelde vragen in de vragenlijst begrijpelijk, relevant, en volledig waren. Als laatst zijn ouders, leerkrachten en professionals in een gebruikersonderzoek gevraagd naar de bruikbaarheid van de vragenlijst. Wil je meer weten over de ontwikkeling van COMPARE? Bekijk dan het projectverslag op de website (www.comparetos.nl).

1.2 Doel & doelgroep

Doel: Met de vragenlijsten kan de communicatieve participatie van een kind met TOS thuis of op school (herhaaldelijk) in kaart worden gebracht. COMPARE helpt om te signaleren in welke

situaties het kind minder goed mee kan doen vanwege problemen in of voortkomend uit de communicatie. De uitkomsten kunnen worden gebruikt om behandeldoelen of handelingsadviezen op te stellen of in kaart te brengen hoe de communicatieve participatie verandert. De uitkomsten bieden een basis voor een gesprek met ouders (en eventueel het kind zelf).

Doelgroep: De vragenlijsten zijn ontwikkeld voor professionals die werken met kinderen met TOS in de leeftijd van 6 tot 12 jaar. Zij kunnen ouder(s)/verzorger(s) en de leerkracht vragen de lijst in te vullen en (samen) de antwoorden interpreteren.

1.3 Versies

Welke versie van COMPARE je kiest, COMPARE-ouder of COMPARE-leerkracht, hangt af van de participatiesituaties (leerkracht: school, ouder(s)/verzorger(s): thuis/gezin/omgeving) waarover je informatie wilt verzamelen. De leerkrachtvragenlijst be vraagt situaties op school waarin de leerkracht het kind kan observeren. De oudervragenlijst be vraagt situaties thuis, in het gezin en in vrije tijd waarin de ouder of verzorger het kind kan observeren.

De ouder- en de leerkrachtversie van COMPARE verschillen van elkaar. Ze bevatten andere situaties waarin communicatieve participatie plaatsvindt en soms andere formuleringen. Er is wel geprobeerd om de formulering van de items zoveel mogelijk hetzelfde te houden. De instructie naar de informanten toe is in beide versies van de vragenlijsten hetzelfde.

1.4 Specificaties

Aantal items COMPARE-ouder: 53

Aantal items COMPARE-leerkracht: 52

Invulduur: +/- 15 minuten

Items: De COMPARE-items zijn geformuleerd in de vorm van stellingen. Elke stelling gaat over een communicatieve handeling (bv. *'een ruzie uitpraten'* of *'vertellen over zijn of haar dag'*) en een participatiesituatie of -partner (bv. *'tijdens een klassengesprek'* of *'met een ander kind'*).

Bij elk item geeft de ouder of leerkracht aan hoe goed het kind mee kan doen in de genoemde situatie.

Antwoordopties: De ouder of leerkracht kiest daarbij uit de volgende antwoordopties:

- *Zonder hulp:* Het kind kan zelfstandig meedoen.
- *Met een beetje hulp:* Het kind kan meedoen, maar heeft wat hulp nodig.
- *Met veel hulp:* Het kind kan meedoen, maar heeft veel hulp nodig.
- *Kan het niet:* Je kind kan (ook met hulp) niet meedoen.
- *Dat kan ik niet beoordelen.*

Aanvullende instructie: De hulp in de antwoordopties kan van de invuller of van anderen komen. Bij het beantwoorden van de vragen wordt de invuller gevraagd terug te denken aan

communicatieve participatie situaties van de afgelopen 1-2 maanden. Bij twijfel tussen twee antwoorden wordt gevraagd om het antwoord te kiezen dat het vaakst voorkomt bij het kind. De invuller heeft de mogelijkheid het gegeven antwoord toe te lichten.

De invuller wordt ook geïnstrueerd in wat voor situaties 'dat kan ik niet beoordelen' aan kan worden gevinkt. Deze optie is alleen bedoeld voor situaties die niet zijn voorgekomen in de afgelopen 1-2 maanden of die in het geheel niet van toepassing zijn op het kind, het gezin, of de schoolsituatie. Deze optie kan bijvoorbeeld worden gekozen bij: "*mijn kind/de leerling kan zichzelf voorstellen aan een kind dat hij of zij nog niet kent*", wanneer het kind/de leerling in de afgelopen 1-2 maanden geen nieuw kind heeft ontmoet. Of deze optie kan worden gekozen bij '*mijn kind kan de opdracht van de trainer of begeleider bij een sport of hobby uitvoeren*', wanneer het kind geen sport of hobby heeft. Het is niet de bedoeling dat deze optie wordt gekozen bij twijfel over het antwoord.

COMPARE be vraagt communicatie in brede zin. De invuller ontvangt hierbij de volgende instructie: *In sommige vragen worden woorden gebruikt zoals 'vertelt', 'legt uit', 'vraagt' of 'reageert'. Dit mag je breed zien. Het kan een volledige zin zijn, maar ook als je kind/je leerling één woord zegt of iets aanwijst, geldt dit als communicatie. Het gaat erom dat je kind/je leerling zijn/haar boodschap duidelijk kan maken en kan deelnemen aan de situatie.*

2. Inzet van COMPARE

2.1 Invullen op papier vs. online

Online: De vragenlijsten zijn online in te vullen op www.comparetos.nl/oudervragenlijst en www.comparetos.nl/leerkrachtvragenlijst. Dit kan op verschillende apparaten, zoals pc, laptop, tablet of smartphone. Vraag de ouder of leerkracht in kwestie om de vragenlijst in te vullen door de link met ze te delen. Het is belangrijk dat ze de juiste versie kiezen. De online vragenlijsten vult de ouder/leerkracht in door voor iedere stelling de meest passende optie te kiezen. Als alle stellingen zijn ingevuld wordt de invuller doorgeleid naar de resultatenpagina. Hier wordt gevraagd om de resultaten per e-mail naar zichzelf en/of de behandelaar te sturen. Daarna kunnen de resultaten worden bekeken.

Het is belangrijk om ouders en leerkrachten goed te instrueren het e-mailadres van de behandelaar of ondersteuner (correct) in te vullen. Op deze manier worden de resultaten namelijk met de behandelaar of ondersteuner gedeeld. De ingevulde antwoorden worden niet elders opgeslagen.

Het is ook mogelijk voor de ouder of leerkracht om een pdf van de resultaten op te slaan en uit te printen, en/of de resultaten naar zichzelf te mailen.

Papier: Wil je de vragenlijsten liever op papier afnemen? Je kunt de papieren versies van de COMPARE vragenlijsten downloaden op www.comparetos.nl. Deze versies kun je dan aan de ouder of leerkracht geven en vragen of ze deze ingevuld teruggeven.

2.2 Adviezen voor inzet

Wanneer afnemen: De vragenlijst kan worden ingevuld voorafgaand of direct na de intake, bij de start en het einde van een behandel- of ondersteuningsperiode en/of tijdens vaste (her)testmomenten. Het is daarbij wel belangrijk om te zorgen dat de invuller het kind lang genoeg heeft kunnen observeren (zie 'observatieperiode').

Observatieperiode: Voor het invullen van COMPARE is een observatieperiode nodig. De aangeraden observatieperiode is 1-2 maanden. Er is voor deze periode gekozen, omdat de situaties voor communicatieve participatie in de vragenlijsten niet allemaal binnen een (te) korte periode aan bod zullen komen, maar de periode ook niet te lang moet zijn om de huidige situatie van het kind goed te kunnen evalueren.

Meertaligheid: COMPARE is vooralsnog alleen beschikbaar in het Nederlands. Vertalingen van COMPARE-ouder worden in de toekomst nagestreefd. Bij een officiële vertaling is aanvullende toetsing nodig om vast te stellen of de vertaalde items nog steeds het beoogde concept meten. Op dit moment kunnen ouders desgewenst hulp krijgen bij het invullen van de vragenlijst, bijvoorbeeld van de professional zelf, een familielid, of door gebruik te maken van een tolk. Het is belangrijk hierbij niet te sturen in de antwoorden van de ouders, want dat kan de betrouwbaarheid van de vragenlijst aantasten. De professional is hierbij zelf verantwoordelijk voor de interpretatie van de uitkomsten.

3. Scoring en interpretatie van COMPARE

3.1 Scoring en interpretatie

(1) In het online invulformulier wordt een overzicht weergegeven met het gegeven antwoord per stelling. De professional kan hiermee inzicht krijgen in welke situaties nog aandacht behoeven door de situaties zelf te clusteren per antwoordoptie. Bij herhaalde afname kan voor ieder item de mate van zelfstandigheid met zichzelf worden vergeleken. Deze situaties kunnen naar eigen inzicht worden besproken met het kind, de ouder(s) en/of de leerkracht. Zolang er nog geen verder valideringsonderzoek heeft plaatsgevonden, is dit de betrouwbaarste manier om naar de uitkomsten van COMPARE te kijken.

(2) Er kan ook een totaalscore worden berekend. Deze kan op dit moment nog niet klinisch geïnterpreteerd worden. Het is nog niet mogelijk om bij een gegeven totaalscore de interpretatie 'ernstige of matige problemen' te geven. Bij eenzelfde kind kan wel worden geëvalueerd of het bij een volgend testmoment meer of minder punten heeft behaald dan bij het voorgaande meetmoment. In hoeverre deze mogelijke vermindering van hulpbehoefte klinisch relevant is, is in deze versie van COMPARE nog niet getest. Ook kan het aantal niet-beoordeelde vragen van invloed zijn op de interpreteerbaarheid van de score. Bij veel niet-beoordeelde vragen, in de vorm van een hoog aantal stellingen dat is beantwoord met de antwoordoptie 'dat kan ik niet beantwoorden', wordt aangeraden om op manier (1) naar de vragen te kijken. Voorzichtigheid is geboden bij de interpretatie van de totaalscore.

Berekening totaalscore:

De stellingen in de ouder- en leerkrachtvragenlijsten worden als volgt gescoord:

- Zonder hulp: 3 punten
- Met een beetje hulp: 2 punten
- Met veel hulp: 1 punt
- Kan het niet: 0 punten

De 'kan ik niet beoordelen' antwoorden worden **niet** meegeteld in de berekening van de score voor de COMPARE. Dit zijn situaties waarin de leerkracht of ouder(s)/verzorger(s) geen inschatting van de communicatieve participatie van het kind heeft kunnen geven, omdat de situatie (nog) niet te beoordelen is. Zijn veel vragen (neem als vuistregel meer dan de helft van de vragen) met 'kan ik niet beoordelen' beantwoord? Dan is de vergelijkbaarheid van de totaalscore mogelijk niet betrouwbaar. Het is in dat geval beter om per situatie de hulpbehoefte te bekijken.

Deze punten worden opgeteld tot een ruwe totaalscore en omgezet naar een gecorrigeerde score met de volgende berekening:

1. Totaal aantal vragen beantwoord

Het aantal vragen dat daadwerkelijk is beoordeeld (dus exclusief de antwoorden 'kan ik niet beoordelen').

$$\text{Aantal beantwoord} = \text{Totaal aantal vragen in de lijst} - \text{Aantal 'kan ik niet beoordelen'}$$

2. Hoogst mogelijke score

Per vraag kunnen maximaal 3 punten worden behaald. Het maximum wordt berekend over het aantal daadwerkelijk beantwoorde vragen.

$$\text{Hoogst mogelijke score} = 3 \times \text{Aantal beantwoord}$$

3. Ruwe totaalscore

Dit is de som van alle toegekende punten bij de beantwoorde vragen.

$$\text{Ruwe totaalscore} = \sum \text{punten}$$

4. (Gecorrigeerde) Totaalscore

De ruwe score wordt omgerekend naar een score uit 100, gecorrigeerd voor de hoogst mogelijke score.

$$\text{Totaalscore} = (\text{Ruwe totaalscore} \div \text{Hoogst mogelijke score}) \times 100$$

Rekenvoorbeeld

Aantal vragen beantwoord:	53 totaal – 3 “kan ik niet beoordelen” = 50
Hoogst mogelijke score:	3 × 50 = 150
Ruwe totaalscore:	45 punten
Totaalscore:	(45 ÷ 150) × 100 = 30 punten

In de online versie van COMPARE wordt de totaalscore automatisch berekend. In de papieren versie van COMPARE kun je dit zelf met de hand berekenen.

3.3 Bespreken van de uitkomsten

Geadviseerd wordt om de uitkomsten van de COMPARE te bespreken met ouder(s) en/of leerkrachten en indien mogelijk ook met het kind zelf. In dit gesprek kunnen ouders en leerkrachten hun antwoorden toelichten. De situaties van communicatieve participatie waarin het kind juist wel of geen hulp nodig heeft, kunnen worden besproken om behandeldoelen te stellen of handelingsadviezen te formuleren.

3.4 Validatie van COMPARE

De items voor COMPARE zijn ontwikkeld volgens de richtlijnen van de *Consensus-based Standards for the Selection of Health Measurement Instruments* (COSMIN) (Terwee et al., 2018; Prinsen et al., 2018). Ouders en leerkrachten hebben de items beoordeeld op begrijpelijkheid, volledigheid en relevantie. Deze feedback op de validiteit van de items is verwerkt in de ontwikkeling van de vragenlijsten.

De bruikbaarheid van de vragenlijsten is vervolgens onderzocht in een gebruikersonderzoek, waarin professionals ouders en leerkrachten hebben gevraagd de vragenlijst in te vullen en hun ervaringen te delen. Nadere details over deze fase van het onderzoek zijn beschreven in het projectverslag, te vinden op www.comparetos.nl.

De huidige versie van COMPARE is een eerste, voorlopig gevalideerde versie. In vervolgonderzoek wordt het instrument verder ontwikkeld en worden de inhoudsvaliditeit, betrouwbaarheid en constructvaliditeit formeel getoetst volgens de COSMIN-richtlijnen.

4. Referenties

Abrahamse, R., Vlieger, D., Singer, I., Scheper, A., Duinmeijer, I., & Gerrits, E. (2025). *Eindverslag project COMPARE: vragenlijst over communicatieve participatie van kinderen met TOS van 6-12 jaar*. www.comparetos.nl

Alons, E., Brauner, L., Luinge, M., Terwee, C. B., van Ewijk, L., & Gerrits, E. (2024). Identifying relevant concepts for the development of a communicative participation item bank for children and adolescents: A systematic review of existing instruments. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 67(4), 1186–1205. https://doi.org/10.1044/2024_jslhr-23-00376

Alons, E., van Ewijk, L., Luinge, M. R., Ter Wal, N., Methorst, T., Gerrits, E., & Terwee, C. B. (2025a). Development and validation of MyCommunication-Youth: A self-report measure for communicative participation in children, adolescents and young adults. *Journal of Patient-Reported Outcomes*, 9(1), Article 86. <https://doi.org/10.1186/s41687-025-00913-1>

Alons, E., Ter Wal, N., Luinge, M. R., Terwee, C. B., Gerrits, E., & van Ewijk, L. (2025b). Communicative participation in adolescents and young adults: A concept elicitation

study. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 60(4), Article e70069. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.70069>

Eadie, T. L., Yorkston, K. M., Klasner, E. R., Dudgeon, B. J., Deitz, J. C., Baylor, C. R., ... & Amtmann, D. (2006). Measuring communicative participation: A review of self-report instruments in speech-language pathology. *Journal of Communication Disorders*, 39(6), 497–512. [https://doi.org/10.1044/1058-0360\(2006\)030](https://doi.org/10.1044/1058-0360(2006)030)

Prinsen, C. A. C., Mokkink, L. B., Bouter, L. M., Alonso, J., Patrick, D. L., de Vet, H. C. W., & Terwee, C. B. (2018). COSMIN guideline for systematic reviews of patient-reported outcome measures. *Quality of Life Research*, 27(5), 1147–1157. <https://doi.org/10.1007/s11136-018-1798-3>

Terwee, C. B., Prinsen, C. A. C., Chiarotto, A., de Vet, H. C. W., Westerman, M. J., Patrick, D. L., Alonso, J., Bouter, L. M., & Mokkink, L. B. (2018). COSMIN standards and criteria for evaluating the content validity of health-related patient-reported outcome measures: A Delphi study. *Quality of Life Research*, 27, 1159–1170. <https://doi.org/10.1007/s11136-018-1829-0>